

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף מה

משנה: קדשי עובדי כוכבים: גוי שהתנדב קרבן לשמיים, ואירע בו פסול של פיגול נותר או טומאה, אין חייבין על אכילתו משום פיגול נותר או טמא. וכן השוחט את הקרבן הזה מחוץ לעזרה פטור. זו דעת רבי שמעון. אבל רבי יוסי סובר שדיני קרבן של גוי שווים לקרבן של יהודי.

גמרא: תנו רבנן - קדשי עובדי כוכבים לא נהנין ולא מועלין: אין בהם דין מעילה, אבל אסור מדרבנן להנות מהם.

ואין עושין תמורה: אם עשה את הקרבן תמורה על כהמה אחרת, הבהמה האחרת לא נעשית תמורה (להבדיל מקרבן יהודי שהבהמה האחרת נעשית תמורה וצריך להקריבה).

ואין מביאין נסכים אבל קרבנן טעון נסכים: גוי לא יכול להתנדב מנחת נסכים. אבל אם הביא קרבן שטעון נסכים, הוא מביא גם את הנסכים שלו.

אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר שנאמר בהן לה': אני סובר שבכל הדינים הללו קרבן של גוי שווה ליהודי. בגלל שנאמר בקרבן של גוי "אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל ... אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ, לְכֹל נִדְרֵיהֶם וּלְכֹל נִדְבֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לֵה'" משמע שהם קודש גמור כמו קרבן של יהודי. (דורשים את קרבן של גוי מהכפילות של "איש איש" בפסוק).

במה דברים אמורים בקדשי מזבח, אבל בקדשי בדק הבית מועלין בהן: אלו דבריו של רבי שמעון. רבי שמעון מסייג את דבריו, שדוקא כשהגוי הקדיש קרבן אין בו מעילה, אבל אם הקדיש דבר לכדק הבית (= לצורך בית המקדש) יש בו מעילה.

עד כאן הברייתא. הגמרא חוזרת ומבארת אותה קטע קטע.

'לא נהנין ולא מועלין': לא נהנין מדרבנן וכו': אין בהם דין מעילה מהתורה, אבל איסור מדרבנן כפי שביארנו. והטעם שאין בהם מעילה מהתורה, כי לומדים מעילה

בגזירה שווה מתרומה, שבשניהם נאמר לשון "חטא". ובתרומה כתוב שדוקא "בני ישראל" חייבים, למעט גויים. אם כן גם מעילה שנלמדת ממנה, אינה שייכת בקרבן של גויים.

'ואין חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא': מאי טעמא? דאתי פיגול וכו': פיגול לומד בגזירה שווה מנותר (מהמילה "עוון" שבשניהם). ונותר לומד בגזירה שווה מטומאה (מהמילה "חילול"). ובטומאה כתוב שיש להזהר שלא לאכול בטומאה "מקודשי בני ישראל" למעט קודשים של גויים. אם כן גם בנותר הנלמד מטומאה וכן בפיגול הנלמד מנותר אין איסור בקודשים של גויים.

'ואין עושין תמורה': מאי טעמא? דאיתקש תמורה למעשר בהמה, ומעשר בהמה איתקש למעשר דגן, ובמעשר דגן כתיב "בני ישראל" ולא עובדי כוכבים.

קושיא: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? ואם כן איך 'מעשר בהמה' שהוא בעצמו למד בהיקש מ'מעשר דגן' שהוא לא שייך בגוי, ילמד על תמורה שגם היא לא תהיה שייכת בגוי?

תירוץ: מעשר דגן חולין הוא: ורק בקודשים נאמר הכלל 'דבר הלמד בהיקש לא חוזר ומלמד בהיקש'. קושיא: הניחא למאן דאמר וכו': אמנם 'המלמד' הוא חולין (דהיינו המעשר דגן), אבל 'הלמד' הוא קודש, דהיינו המעשר בהמה שלומד ממעשר דגן וחוזר ומלמד על תמורה הוא קודש.

ונחלקו בזה הדעות. האם הולכים אחר 'המלמד' ואם כן אין כאן את הכלל של 'דבר הלמד בהיקש לא חוזר ומלמד בהיקש'. או שהולכים אחר 'הלמד' ואם כן יש כאן את הכלל 'דבר הלמד בהיקש לא חוזר ומלמד בהיקש'. ולפי המאן דאמר הזה חוזרת הקושיא.

תירוץ: אלא מעשר בהמה חובה שאין קבוע לה זמן: מעשר בהמה הוא קרבן חובה, ואילו הגויים התרבו בפסוק שהם יכולים להביא רק קרבנות שאינם חובה, דהיינו נדרים ונדבות. ולכן מעשר בהמה אינו צריך ללמוד ממקום אחר שהוא לא שייך בגויים, אלא הוא לומד זאת מעצמו. וממילא הוא יכול ללמד זאת על תמורה.

ואין מביאין נסכים: תנו רבנן אזרח: נאמר בפרשת נסכים "כל האזרח" למעט גויים. אך אם כן, אם גוי מביא קרבן עולה הטעון נסכים לא יביא את הנסכים של

הקרבת? על כך מלמד הפסוק בנסכים של קרבן "ככה יעשה לשור" ללמד שיש חובה לעשות ככה תמיד בין ביהודי ובין בגוי.

אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר בד"א בקדשי מזבח נו': מאי טעמא? מה ההבדל בין קדשי מזבח של גוי שאין בהם מעילה, לקדשי בדק הבית שיש בהם מעילה? והתשובה – הרי את הדין שאין מעילה בגוי אנו לומדים בגזירה שווה מתרומה ("חטא" "חטא"). ואם כן דוקא קדשי מזבח הדומים לתרומה, דהיינו שהם קדושים בקדושת הגוף, ממעט הפסוק בגוי. ולא קדשי בדק הבית שהם קדושים רק בקדושת דמים ואינם דומים לתרומה.

*

תנו רבנן דם שנטמא: דם שנטמא ואסור לזרוקו על המזבח, אם זרקו במזיד הקרבן 'לא הורצה', כלומר הקרבן נפסל מלאכול את בשרו. אבל בשוגג הקרבן כשר לאכילה. טעם הדבר, כי מדאורייתא הציץ מרצה על הטומאה בכל מקרה, אבל רבנן קנסו במזיד שלא לאכול את הקרבן.

וכל זה בקרבן יחיד, אבל בקרבן ציבור בין בשוגג בין במזיד הורצה. וכל זה ביהודים, אבל בקרבן של גויים בין בשוגג ובין במזיד לא הורצה כלל (וחייב הגוי להביא קרבן אחר לקיים את נדרו).

אמרו רבנן קמיה דרב פפא: אמרו רבנן לרב פפא לכאורה הברייתא הזו סוברת שלא כרבי יוסי. כי רבי יוסי אמר שיש להחמיר בכל הדינים הנוהגים בקרבן של יהודים.

אמר להו רב פפא: אפשר להעמיד את הברייתא כרבי יוסי ואין זו קושיא. כי לגבי הריצוי של הציץ על הטומאה נאמר "וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תְּמִיד לְרִצּוֹן לְהֵם", דהיינו דוקא ליהודים ולא לגויים.

אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא: אם כן גם בפסוק המדבר על איסור אכילת קרבן בטומאה "אשר הם מקדישים" ידרוש רבי יוסי שדוקא יהודים ולא גויים? אך הרי רבי יוסי אמר שדין טומאה נוהג גם בקרבן של גויים!

אלא אמר רב אשי: אכן לומדים זאת מהפסוק הנאמר בציץ. כי כתוב שם "וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תְּמִיד לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'". ורק ליהודים הקב"ה מתרצה, אבל לגויים הוא אינו מתרצה.

משנה: דברים שאין חייבים עליהם משום פיגול: גם דברים שאין חייבים על אכילתם כרת משום פיגול, כגון הקומץ והקטורת (כפי שלמדנו במשנה הקודמת), בכל אופן חייבים על אכילתם כרת אם הם במצב של 'נותר' (= לאחר שעבר הזמן), או אם הם טמאים. חוץ מן הדם שעל אכילתו פטורים משום נותר או טומאה. (המקור לכך יתבאר בגמרא).

ר' שמעון מחייב: על אכילה, רק בדבר שדרך בני אדם לאכול, כגון קומץ. אך לא חייבים על עצים לבונה וקטורת.

גמרא: תנו רבנן וכו': יכול לא יהו חייבין על אכילת קרבן טמא, אלא על דבר שיש לו מתירין או לאדם או למזבח, וכמו בפיגול. (כגון בשר קרבן שהדם מתיר אותו באכילה, או שיירי מנחה שהקומץ מתיר אותה באכילה. וכן אימורי קרבן שהדם מתיר אותם להקטרה).

ודין הוא וכו': וזאת בגלל שיש לנו קל וחומר מפיגול. מה פיגול שהוא חמור (א.) 'בקביעה' כלומר האוכל פיגול בשוגג חייב חטאת קבועה. (ב.) והוא חייב בידיעה אחת', כלומר אם נודע לו רק לאחר שחטא חייב בקרבן. (ג.) ולא הותר מכללו, כלומר אין שום מקרה שהפיגול הותר באכילה. ובכל אופן אין חייבים על פיגול אלא רק על דבר שיש לו מתירין לאדם או למזבח.

אם כן טומאה שהיא קלה (א.) שהאוכל קרבן בטומאה בשוגג חייב קרבן עולה ויורד. (ב.) והוא חייב קרבן רק בשתי ידיעות, כלומר באופן שידע בתחילה שהוא טמא ואחר כך שכח ואכל ואחר כך נזכר שהוא טמא. (ג.) והותרה מכללה בקרבן פסח, שאם רוב הציבור טמאים מקריבים אותו בטומאה. אם כן אינו דין שאינו חייב אלא רק על דבר שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח?!

על כך תלמוד לומר באיסור טומאה "וַיִּנְזְרוּ מִקְדְּשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל ... אֲשֶׁר הֵם מִקְדְּשֵׁים לִי" לרבות את כל המוקדשים אפילו אם אין להם מתירין.

יכול מידי: אולי אם יאכל אותם בטומאה מיד לאחר ההקדשה יתחייב? על כך תלמוד לומר בפרשה שם "כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב ... אֶל הַקֹּדְשִׁים ... וְטָמְאָתוּ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא". ורבי אלעזר מבאר את הדרשה -

אמר ר' אלעזר: מפשטות לשון הפסוק "אֲשֶׁר יִקְרַב" הכוונה שיגע בקודשים. אך זה לא יתכן, כי וכי הנוגע חייב? אלא כוונת הפסוק שדוקא בקודשים שהוכשרו ליקרב או להאכל, אז אם יאכל אותם בטומאה חייב. וכיצד מדובר? אם יש לקודש מתירין, ההכשרה שלו היא משיקרבו המתירין. (כגון שיירי מנחה לאחר הקטרת הקומץ, ובשר קרבן לאחר זריקת הדם). ואם אין לו מתירין, ההכשרה שלו משיונח בכלי שרת ויתקדש. (כגון מנחת כהנים ונסכים).

עד כאן הברייתא.

שאלה: אשכחן טומאה, נותר מנלן? מצאנו מקור לחיוב על אכילת קודש בטומאה גם בדבר שאין לו מתירין. ומניין שעל אכילת נותר חייב גם כשאין לו מתירין? תשובה: **אתי חילול חילול מטומאה:** לומדים זאת בגזירה שווה מ"חילול" הנאמר בשניהם. **קושיא:** ולילף עון עון מפיגול? מדוע לא נלמד נותר מפיגול בגזירה שווה של "עון", ואז יתחייב בנותר רק על דבר שיש לו מתירין.

תירוץ: מסתברא מטומאה הוי ליה למילף שכן גז"ל סימן: מסתבר יותר ללמוד גזירה שווה נותר מטומאה, ולא מפיגול. כי נותר וטומאה שווים בשלושה דברים, שסימנם בראשי תיבות "גזל". א. בשניהם הפסול הוא בגוף הקרבן, מה שאין כן בפיגול הפסול במחשבה. ב. בשניהם זריקת הדם אינה מביאה אותם להיות פסולים, מה שאין כן פיגול שהזריקה מביאה אותו להיות פסול. ג. בשניהם נאמר "חילול".

קושיא: אדרבה מפיגול הוה ליה למילף שכן נותר ציץ טהור בזמן קרב, והני נפישן: אדרבא עלינו ללמוד נותר מפיגול כי הם שווים בחמשה דברים, ואם כן יש יותר דברים ששוים בנותר ופיגול מאשר בנותר וטומאה!

חמשת הדברים שנוותר ופיגול שווים הם א. הותר = בשניהם לא הותר האיסור מכללו, מה שאין כן בטומאה שהאיסור הותר בפסח כ"ל. ב. ציץ = בשניהם אין הציץ מרצה, מה שאין כן בטומאה שהציץ מרצה על הטומאה. ג. טהור = שניהם טהורים. ד. בזמן = שניהם נפסלים בזמן, הנוותר נפסל כשהוא נשאר מחוץ לזמן

שלו, והפיגול נפסל במחשה על חוץ לזמן שלו. ה. קרב - בשניהם הפסול ב'דבר הקרב' כלומר בקרבן, מה שאין כן בטומאה שהפסול הוא באדם המקריב שהוא טמא.

תירוץ: **אלא מדתני לוי**: אלא לומדים נותר מהברייתא שהביא לוי. מנין שהפסוק הנ"ל של איסור טומאה, מדבר אף ב'פסול זמן' כלומר בנותר שעבר זמנו? על כך תלמוד לומר " **וַיִּנָּזְרוּ מִקִּדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת שְׁמֵי קִדְשֵׁי אֲשֶׁר הֵם מִקִּדְשֵׁים לִי** ", מלשון "יחללו" (ולא "יחלו") לומדים על שני חילולין, אחד פסול נותר ואחד פסול טומאה.